



INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY



MORSKI
INSTYTUT RYBACKI



AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA i ROZWOJU WSI

NR
11

RYNEK RYB

stan i perspektywy

ISSN 1732-5889

ANALIZY
RYNKOWE



KWIECIEŃ 2009

Analizy są finansowane przez
AGENCJĘ RYNKU ROLNEGO
oraz
INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– **PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY**

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne – *Tadeusz Chrościcki*
- II. Polityka rybacka i regulacje rynku ryb – *E. Kuzebski, J. Seremak-Bulge, B. Pieńkowska*
- III. Światowy rynek ryb i owoców morza – *E. Kuzebski, M. Rakowski*
- IV. Krajowa produkcja ryb i owoców morza
 1. Rybołówstwo morskie – *E. Kuzebski*
 2. Rybactwo śródlądowe – *J. Seremak-Bulge*
- V. Popyt na ryby i owoce morza
 1. Przetwórstwo – *S. Szostak, J. Drożdż*
 2. Spożycie ryb – *B. Pieńkowska*
- VI. Handel zagraniczny rybami i owocami morza oraz ich przetworami – *K. Hryszko*
- VII. Ceny ryb i przetworów rybnych – *J. Seremak-Bulge, S. Szostak*

**Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Analizę przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski, tel.: (022) 827-36-64
oraz
w Zakładzie Ekonomiki Rybackiej MIR
Kołłątaja 1, 81-332 Gdynia
Kierownik Zakładu – dr Emil Kuzebski, tel.: (058) 73-56-118

AUTORZY:

dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge
• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (022) 50-54-666

dr Emil Kuzebski
• MIR • Gdynia
Tel.: (058) 73-56-118

dr Barbara Pieńkowska
• MIR • Gdynia
Tel.: (058) 73-56-115

mgr Marcin Rakowski
• MIR • Gdynia
Tel.: (058) 73-56-119

mgr Stanisław Szostak
• MIR • Gdynia
Tel.: (058) 73-56-120

mgr inż. Krzysztof Hryszko
• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (022) 50-54-719

mgr Jadwiga Drożdż
• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (022) 50-54-770

Analizę zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 7.04.2009 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Tadeusz Chrościcki, Jan Małkowski, Bożena Nowicka, Iwona Szczepaniak,
Roman Urban (wiceprzewodniczący), Zdzisława Wiśniowska-Antonik, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejna analiza wydana będzie w grudniu 2009 r.

Całkowita podaż ryb na rynek krajowy w 2008 r. była o ponad 6% większa niż przed rokiem i wyniosła prawie 513 tys. ton, z czego prawie 492 tys. ton stanowiły ryby konsumpcyjne. Wpłynął na to wyłącznie większy o ponad 7% import, bowiem połowy krajowe były mniejsze o ponad 5%.

Kolejny rok z rzędu zmały połowy bałtyckie (o 12%), które przeżywają głęboki regres. Wpłynął na to przede wszystkim spadek opłacalności połowów szprotów paszowych i śledzi, zwłaszcza w pierwszej połowie roku, a także obowiązujący od połowy roku zakaz połowu dorszy. Do spadku połowów bałtyckich przyczynił się także nowy system kontroli połowów - zwłaszcza dorszy oraz stosowany system rekompensat za zaprzestanie połowów. W rezultacie kwoty połowowe przyznane Polsce zostały wykorzystane tylko w 42%. Warto jednak dodać, że zmniejszenie liczby statków pozwoliło poprawić wydajności połowowe eksploatowanych jednostek, a nowe regulacje wraz z wypłatą rekompensat za zaprzestanie połowów przyczyniły się do poprawy sytuacji dochodowej rybaków bałtyckich.

Po raz kolejny znacząco wzrosły połowy dalekomorskie (o ponad 15%), które dzięki unowocześnieniu statków i uzyskaniu dostępu do nowych łowisk osiągnęły prawie 30 tys. ton w 2008 r. W sumie połowy morskie były jednak mniejsze niż przed rokiem o ok. 7% i wyniosły prawie 124 tys. ton.

Produkcja i połowy ryb śródlądowych zmniejszyły się o ok. 1%, mimo większej o 11% produkcji karpia. Zmalała bowiem produkcja pstrągów (o 5,5%) oraz połowy ryb żyjących w wodach otwartych (o 7%). Produkcja ryb w akwakulturze wzrosła o 0,7% do ponad 35 tys. ton, a udział akwakultury w towarowej produkcji ryb słodkowodnych w 2008 r. zwiększył się do 92,5%.

Wzrost podaży ryb i owoców morza pozwolił zwiększyć ich spożycie do prawie 13,5 kg/mieszkańca

w ekwiwalencie wagi żywej. Przyrost spożycia był wynikiem wyłącznie wzrostu konsumpcji pang i innych ryb słodkowodnych importowanych z Wietnamu i innych krajów azjatyckich. W ciągu 3 lat import tych ryb wzrósł do prawie 100 tys. ton i był prawie 3-krotnie większy od całkowitej sprzedaży ryb słodkowodnych przez krajowe gospodarstwa rybactwa. Przyczyna tak dynamicznego wzrostu importu filetów z pangi tkwi przede wszystkim w ich konkurencyjności cenowej. W 2008 r. ich cena w przeliczeniu na 1 kg wagi żywej wyniosła zaledwie 3,39 zł/kg i była 2-3 krotnie niższa od cen ryb produkowanych w polskich akwakulturach.

Mimo niezbyt sprzyjających warunków makroekonomicznych w 2008 r. wzrosły obroty handlowe rybami i ich przetworami. Według wstępnych danych wolumen importu był większy niż w roku poprzednim o ponad 7%, a eksportu o prawie 2%. Przywóz ryb wyniósł w ekwiwalencie wagi żywej 689 tys. ton, o wartości ponad 812 mln EUR, a wywóz odpowiednio 352 tys. ton oraz ponad 729 mln EUR. Ujemne saldo handlu zagranicznego sektora rybnego pogorszyło się w porównaniu z rokiem poprzednim do 83 mln EUR, a więc do poziomu z początku bieżącej dekady. Nadwyżka importu nad eksportem wzrosła o 14% do prawie 337 tys. ton, co pozwoliło zwiększyć rosnący popyt krajowy, mimo mniejszych połowów krajowych.

W przetwórstwie ryb kontynuowane były procesy dostosowawcze

do zmieniającej się sytuacji rynkowej. Z jednej strony postępują procesy konsolidacji kapitałowej liderów sektora, a z drugiej zwiększa się liczba małych firm uprawnionych do sprzedaży bezpośredniej, z których znaczną część stanowią gospodarstwa rybactwa zajmujące się wstępnym przetwórstwem ryb. Wolumen przetwórstwa ryb zmniejszył się o 0,4% wyłącznie w wyniku ograniczenia produkcji filetów mrożonych z ryb, których import silnie wzrósł oraz ryb solonych (głównie ze śledzi). Produkcja pozostałych asortymentów wzrosła w porównaniu z 2007 r. o 3-30%. Eksport ryb wędzonych – naszego najważniejszego asortymentu eksportowanego wzrósł aż o 13%, mimo kryzysu gospodarczego i postępującej przez większą część roku aprecjacji złotego. W sumie mimo nieco mniejszego wolumenu produkcji jej wartość wzrosła do ok. 5 mld zł. Znaczący wzrost kosztów spowodował jednak, że wyraźnie pogorszyły się wyniki finansowe przedsiębiorstw zajmujących się przetwórstwem ryb. Nadal były one jednak znacznie lepsze niż przed integracją. Wskaźnik rentowności netto zmalał do 1,78%, pogorszył się wskaźnik bieżącej płynności finansowej, znacząco wzrosły koszty finansowe. Zmalał udział firm rentownych w przychodach sektora z ponad 91 do ok. 82%. Utrzymuje się wysoka stopa inwestowania.

W 2008 r. ryby i ich przetwory drożały wolniej niż inne artykuły żywnościowe zarówno na poziomie detalu jak i przetwórstwa, mimo zdecydowanego przyspieszenia tempa wzrostu cen w czwartym kwartale. Podwyżki

Bilans ryb i owoców morza w Polsce (tys. ton masy żywej ryb)

Wyszczególnienie	2006	2007	2008 ^a	2009 P
Połowy morskie	125,6	133,4	123,9	117,0
w tym bałtyckie	104,9	107,8	94,4	83,0
- połowy ryb niekonsumpcyjnych	23,4	27,0	21,0	17,0
dalekomorskie	20,7	25,6	29,5	34,0
Połowy słodkowodne i akwakultura	53,2	51,4	51,8	52,0
Razem połowy krajowe	178,8	184,8	175,7	170,0
w tym ryb konsumpcyjnych	154,9	158,2	154,7	152,0
Import	587,7	642,0	689,1	640,0
Eksport	296,8	345,6	352,2	330,0
Podaż ryb konsumpcyjnych na rynek krajowy	445,8	454,6	491,6	462,0

^a dane nieostateczne, P - prognoza

Źródło: Dane MIR oraz szacunek IERiGŻ-PIB na podstawie danych IRŚ.

cen ryb na poziomie detalu wyraźnie ustępowały wzrostom cen innych grup żywności, a zwłaszcza mięsa i nabiału. Na poziomie zbytu mieliśmy do czynienia nawet z bezwzględny spadkiem cen. Na poziomie producenta podwyżki cen były mocno zróżnicowane, zwłaszcza w segmencie ryb

słodkowodnych. Ceny pierwszej sprzedaży ryb bałtyckich były bardzo niskie, zwłaszcza szprotów paszowych, ale również śledzi i dorszy, mimo zakazu połowów tych ostatnich.

Decydujący wpływ handlu zagranicznego na sytuację na rynku ryb

pozwała przewidywać, że w 2009 r. nastąpi znaczne przyspieszenie dynamiki wzrostu cen ryb i ich przetworów. Skłaniają do tego wysokie ceny ryb na światowych rynkach, przy słabym złotym oraz rosnące znaczenie akwakultury w produkcji i obrotach ryb.

SUMMARY

Total supply of fish to the domestic market in 2008 was by more than 6% higher than in the previous year and amounted to almost 513 thousand tons, of which almost 492 thousand tons were consumption fish. It was caused exclusively by the larger - by more than 7% - import, since domestic catch was lower by more than 5%.

Baltic Sea catches decreased for another year in row (by 12%), which are in a deep regression. It was mainly caused by the decrease in the profitability of fodder sprats and herring, especially in the first half of the year, as well as by the ban on cod catches imposed in the half-of 2008. The decrease in Baltic Sea catches was also caused by the new catch control system – controlling especially cod fishing, and by the introduction of the system of compensation for cessation of fishing activities. In the end, TAC allocated to Poland was used only in 42%. It is worth adding, though, that the decrease in the number of fishing vessels allowed for the improvement of fishing capacity of the vessels being in use, and new regulations, together with the compensation payment for the cessation of fishing activity contributed to the improvement of the income level of Baltic Sea fishermen.

Deep-sea catches grew significantly to 30 thousand tons in 2008 (by over 15%), which reflected the modernisation of fishing vessels and access to new fishing areas reached as much as. In total, sea catches were lower than previous year by ca. 7% and amounted to almost 124 thousand tons.

Production and catches of freshwater fish decreased by ca. 1% despite higher carp production (by 11%). The production of trout decreased (by 5.5%) and open-water fish catches

also decreased (by 7%). The production of fish in aquaculture increased by 0.7% to the level of over 35 thousand tons, and the share of aquaculture in the commercial production of freshwater fish in 2008 increased to the level of 92.5%.

The growth in supply of fish and seafood products enabled to increase their consumption to almost 13.5 kg per capita in live fish equivalent. The increase in consumption resulted exclusively from a growth in consumption of panga and other fresh-water fish imported from Vietnam and other Asian countries. Over the last 3 years import of this fish increased to almost 100 thousand tons and was almost 3 times greater than the total sales of fresh-water fish by domestic fish farms. Dynamic increase in import of panga fillets results, firstly, from their price competitiveness. In 2008 their price calculated per 1 kg of live fish was only PLN 3.39 per kg, i.e. 2 to 3 times lower than the price of fish produced in Polish aquacultures.

Despite not really favourable macroeconomic conditions in 2008 the trade flows of fish and its products in-

creased. According to preliminary data the volume of import was greater than in the previous year by over 7%, and export by 2%. The import of fish in live fish equivalent totalled 689 thousand tons, with the value of EUR 812 million, while export amounted to respectively 352 thousand tons and over EUR 729 million. The negative balance of foreign trade in the fish sector deteriorated compared to the previous year to EUR 83 million, so to the level from the beginning of this decade. The surplus of imports over exports increased by 14% to almost 337 thousand tons, which made it possible to increase the growing national demand, despite smaller domestic catch.

In the fish processing the processes of adjusting to the changing market situation were continued. On the one hand, the consolidation process of the sector leaders is being continued, and the number of small companies entitled to direct sales increased. The majority of these are small fish farms handling initial fish processing. The volume of fish processing decreased by 0.4% solely because of limited production of frozen

Fish balance sheet in Poland ('000 t of live weight)

Items	2006	2007	2008 ^a	2009 F
Total sea catches	125,6	133,4	123,9	117,0
of which Baltic Sea catches	104,9	107,8	94,4	83,0
- industrial catches (not for consumption)	23,4	27,0	21,0	17,0
deep-sea catches	20,7	25,6	29,5	34,0
Freshwater catches and aquaculture	53,2	51,4	51,8	52,0
Total domestic catches	178,8	184,8	175,7	170,0
including for consumption	154,9	158,2	154,7	152,0
Import	587,7	642,0	689,1	640,0
Export	296,8	345,6	352,2	330,0
Supply on the domestic market	445,8	454,6	491,6	462,0

^a preliminary data, F - forecast

Source: Sea Fisheries Institute (MIR) data and the IAFE estimations on the basis of Inland Fisheries Institute (IRŚ) data.

fillets from fish which import strongly increased and salted fish (primarily herrings). Production of other product increased compared to 2007 by 3-30%. Smoked fish export – our most important export assortment – increased even by 13%, despite the economic crisis and Polish zloty appreciation progressing through majority of the year. On the whole, despite a slightly smaller volume of production its value increased to ca. PLN 5 billion. However, a significant increase in costs caused that the financial results of companies handling fish processing were clearly worse, but still much better than before the integration. The net profitability ratio decreased to 1.78%, the ratio of

current cash liquidity deteriorated, financial costs significantly increased. The share of profitable companies in the sector revenues decreased from over 91 to ca. 82%. The investment rate was kept at a high level.

Despite on acceleration of the pace of prices increase in the fourth quarter, in the whole 2008 the prices of fish and fish products increased slower than the prices of other foodstuffs, both at the retail level and the processing level. The increases in the retail prices of fish were definitely smaller compared to the increase of prices of other food groups, especially meat and dairy products. The sales prices in absolute terms were declined. At the fac-

tory gate the increase in prices was greatly differentiated, especially in the case of freshwater fish. Despite the scope of catches the prices of first sales of Baltic fish were very low, especially as regards fodder sprat, but also herring and cod.

The crucial role of foreign trade in respect of the situation on fish market makes it possible to expect a significant growth in the dynamics of prices fish and fish product In 2009. The above can be confirmed by high prices of fish on the world markets, and weak Polish currency, as well as by the growing importance of aquaculture in fish production and sales.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukażą się:

1. Rynek ziemniaka (35) • maj 2009,
2. Rynek drobiu i jaj (35) • maj 2009,
3. Rynek cukru (35) • maj 2009,
4. Rynek mięsa (36) • czerwiec 2009,
5. Rynek zbóż (36) • czerwiec 2009,
6. Rynek rzepaku (35) • czerwiec 2009,
7. Rynek owoców i warzyw (34) • czerwiec 2009,
8. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa (36) • wrzesień 2009,
9. Rynek pasz (26) • wrzesień 2009,
10. Rynek mleka (37) • październik 2009,
11. Rynek ziemi rolniczej (12) • grudzień 2009,
12. Popyt na żywność (10) • grudzień 2009,
13. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi (30) • grudzień 2009,
14. Rynek ryb (12) • grudzień 2009.

SZYBKO! TANIO! PROFESJONALNIE!

Proponujemy Państwu:



INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Usługi drukarskie:

- czasopisma
- książki
- ulotki
- katalogi
- albumy
- wizytówki
- materiały szkoleniowe
- materiały konferencyjne
- druki samokopiujące etc.

Usługi introligatorskie:

- oprawa spiralna
- oprawa zeszytowa
- oprawa bezszwowa
- foldery/broszury
- inne usługi



Nasze usługi wykonujemy bazując na najlepszej dostępnej technologii. Począwszy od formy przesłania wszystkich materiałów drogą elektroniczną (FTP), poprzez obróbkę DTP, druk cyfrowy na OCE VarioPrint 2100 oraz OCE CS 250, kończąc na mnogości usług introligatorskich.

Ceny na zamówienia obliczane są na podstawie kalkulacji wstępnej. Jeśli mają Państwo pytania dotyczące naszych usług, bądź cen, prosimy o kontakt.

Próby wydruku na różnych gatunkach papierów i folii dostępne są w Dziale Wydawnictw Instytutu, ul. Świętokrzyska 20.

Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB:

tel. (022) 50 54 520

(022) 50 54 685

fax (022) 50 54 636

e-mail: dw@ierigz.waw.pl

slipski@ierigz.waw.pl

Prenumerata Analizy (2 zeszyty) w 2009 roku wynosi 40 zł.

Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa. Tel.: (022) 50-54-685, faks: 50-54-636
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>